

PRIVATARKIV NR. 422

BJØRNØEN A/S

ARKIVKATALOG 1918-1987

INNLEDNING

Om Bjørnøen A/S

Høsten 1915 ble I/S Bjørnøen Kulkompani dannet i Stavanger etter forutgående okkupasjon av Bjørnøya. Selskapet betalte kvalfangeren Morten A. Ingebrigtsen 10 000 kroner for kvalstasjon og alle rettigheter han hadde på Bjørnøya. Sommeren 1916 ble byggingen av gruvebyen Tunheim påbegynt og kulldrift igangsatt.

Som en fortsettelse av I/S Bjørnøen ble Bjørnøen A/S dannet i Stavanger den 3. juni 1918. Selskapet skulle ha forretningskontor i Stavanger og dessuten et fast kontor i Tromsø. I 1918-19 overvintret 87 mann på Bjørnøya og 9125 tonn kull ble produsert. I 1919 fikk selskapet økonomiske vansker. Løsningen ble en kontrakt med staten om forskuddsbetaling for levering av 15 000 tonn kull. Samme år fortsatte utbyggingen av anlegget med jernbane til skipningsstedet i Austervåg, ny kraftstasjon, flere hus, oppfaring av ny gruve (A-gruva) og trådløs telegrafstasjon. Om høsten meldte nye finansielle vanskeligheter seg. En ny forskuddskontrakt ble ordnet, der staten fikk pant i eiendommen og anlegget. I 1920 skipet selskapet vel 20 000 tonn kull; arbeidsstyrken om sommeren talte 200 mann. Gruvebyen ble utbygd videre med bl.a. butikk, lager, spisesal for arbeiderne, bakeri, svinestall, hestestall, lokomotivstall, kontorbygning og skeideverk ved gruve A og gruve C.

I årene som fulgte var kullgruvedriften hemmet av brann, streiker, gjenising av A-gruva og nye økonomiske problemer, og høsten 1925 ble den nedlagt på grunn av ulønnsomhet. Bare vakt- og vedlikeholdsmannskaper overvintret på anlegget i 1925-26.

Etter at både tyske og sovjetiske okkupasjonskrav på Bjørnøya var løst ut, utstedte Handelsdepartementet høsten 1927 hjemmelsdokument til Bjørnøen A/S på eiendommen matr. nr. 2, løpenr. 1 - Bjørnøya, omfattende hele øya og alle omkringliggende øyer, holmer og skjær. Selskapet var året før kommet i gang med uttak av blyglansmalm, og dette ble det nå arbeidet videre med hver sommer i noen år. Men i 1930 var det slutt også med blyglansdriften. Fra da av var Bjørnøen A/S finansielt ikke i stand til å drive videre. Løsningen ble en frivillig overdragelse av de private eiernes aksjer til staten til en beskjedne pris. Dette skjedde i 1932. Selskapets sete ble flyttet til Oslo, og det var fra nå av slik at embetsmenn fra Handelsdepartementet skulle inneha styrevervene.

Det var liten aktivitet i Bjørnøen A/S etter statens overtakelse i 1932. Aktiviteten på Bjørnøya var det først og fremst Vervarslinga for Nord-Norge som sto for - med drift av radio- og værværslingsstasjon på Tunheim. Også i mange år etter krigen var det stille rundt selskapet. Det var ikke aktuelt å gjenoppta kulldriften. Og Vervarslinga for Nord-Norge hadde flyttet sin stasjon fra Tunheim, som mistet sin bruksverdi på grunn av manglende vedlikehold.

I 1965 ble lagdommer Finn Backer Midbøe ny styreformann i Bjørnøen A/S, og styrets arbeid kom inn i fastere former. Backer Midbøe, som hadde vært sysselmann på Svalbard i 1960-63, overtok samtidig som styreformann også i Kings Bay Kull Comp. A/S og i A/S Adventdalens Kullfelt. Sistnevnte selskap - også det et rent statselskap - fikk i 1968 vederlagsfritt overdratt 12 utmål som Bjørnøen A/S rådde over på Bjørnøya. Selskapet hadde dermed ikke lenger noen bergverksrettigheter, men eide fortsatt Bjørnøya som privatrettslig eiendom.

I 1972 opprettet Bjørnøen A/S festekontrakt med Vervarslinga for Nord-Norge for stasjonsområdet. Samme år ble det inngått festekontrakt med Fiskeridepartementet for område disponert til ny konsollstasjon som ledd i et bedre navigasjonssystem i Ishavet. Forsvarets Fellessamband hadde den tekniske ledelsen. Fra 1975 fikk de tre statsselskapene Bjørnøen A/S, A/S Adventdalens Kullfelt (oppløst i 1977) og Kings Bay Kull Comp. A/S identiske styrever og ble administrert fra Kings Bays hovedkontor i Oslo (lagt til Ny-Ålesund i 1991).

Aksjekapitalen i Bjørnøen A/S er på 4 mill. kroner. Selskapet har inntekter fra løpende festekontrakter. Foreliggende planer for vern av Bjørnøya, antas ikke å ha økonomiske konsekvenser for Bjørnøen A/S.

Kilde: Hanao, Rolf: *Kings Bay Kull Comp. A/S 1917-1992. Fra gruvedrift til forsknings-service på Svalbard*, Oslo 1993.

Om arkivet

Arkivet til Bjørnøen A/S kom inn til Statsarkivet i Tromsø i 1999 sammen med arkivmateriale fra Kings Bay Kull Comp. A/S (fra 1998 Kings Bay A/S). Det er ordnet og katalogisert av undertegnede på oppdrag fra Statsarkivet i Tromsø og med midler fra Nærings- og handelsdepartementet. Katalog-innledningen er skrevet av konsulent Tore Sørensen ved statsarkivet. Arkivet utgjør 0,28 hyllemeter.

Tromsø 25.07.2001

Frøydis Antonsen

Arkivtjenester Nord-Norge ANS

ARKIVFORTEGNELSE

Møteprotokoller 1918--1980

1	04.06.1918-14.06.1922	Direksjonsmøter
2	03.06.1918-09.06.1980	Generalforsamlinger
3	20.01.1919-30.11.1926	Representantskapsmøter

Korrespondanse og saksdokumenter (med kart og tegninger) 1919-1987

4	1922--1935	Korrespondanse angående aksjer
	1931-1934	Diverse
	1931-1936	Salg av løsøre, skrapjern m.v. på Bjørnøya
	1937-1958	Diverse
	1937-1958	Registrering av aksjeutbytte
	1984-1985	Rapport - "Bjørnøya, Svalbard, et potensielt reinbeiteområde" av Ingvar Brattbakk (med fotos). Utdrag fra Polarboken - "Forliset på Bjørnøya 1916" av Alfred Svendsen

5	1964-1980	Årsberetninger og regnskap, årsmøter, revisjon
	1973--1976	Beretninger og regnskap
	1980-1987	Årsberetninger og regnskap
	1934-1936	Kontrabok, regnskapsbilag
	1945-1950	Verdipapirer
	1974-1977	Aksjer i A/S Tromsø Skibsverft
	1919	Kart og tegninger - kopier:
	M 1:1000	Tunheim - bebyggelsen
	M 1:100	Vintersjefsbolig - planer, snitt, fasader
	M 1:500	Tunheim - topografisk kart (merket <i>bilag 4</i>)
	M 1:500	Tunheim (merket <i>bilag 5</i>)
	M 1:500	Tunheim gruver (merket <i>bilag 6</i>)
	M 1:100	Tunheim brakkeby - planer (merket <i>bilag 7</i>)
	M 1:100	Funksjonærmesse - planer, snitt, fasader (merket <i>bilag 8</i>)
		Monteringsplan for 120 HK, Atlas råoljemotor (Merket <i>bilag 9</i>)
	M 1:100	Radiostasjon - planer, snitt, fasader (merket <i>bilag 11</i>)
		Lager- og lastingsarrangement ved Tunheim, alternativ I (merket <i>bilag 13</i>)
	M 1:100	Silo ved Østervåg - snitt (merket <i>bilag 14</i>)
	M 1:100	Hus i Østervåg - planer, snitt, fasader
6	27.09.1927	Hjemmeldokument for eiendommen Bjørnøya

Regnskapsprotokoller 1946-1986

7	1965-1975	Kassabok
8	1976-1986	Kassabok (revidert)
9	1946-1956	Statusbok

Om Bjørnøen A/S - se også arkivstykke 47 i arkivet etter *Polarinvest-/Barentz-gruppen*.